

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l s e s

№ 25/1955. framställning till Ålands landsting med förslag om deltagande i undersökningen och gruvdriften vid Nyhamn.

Kallelse till utmålsförrättning den 21.10.1955 beträffande inmutningen invid Nyhamn har utfärdats och jämväl delgivits landskapet. Därmed har i landskapet aktualiserats helt nya och oförutsedda problem, vilka redan föranlett landskapsstyrelsen att till Landstinget överlämna en framställning, innefattande sådana lagstiftningsåtgärder, som landskapsstyrelsen ansett vara påkallade. Med dessa är likväl icke alla frågor lösta och det aktuella fallet kommer möjligen icke att beröras av de lagstiftningsåtgärder, som nu företagas. Under sådana omständigheter är det av vikt, att också i förvaltningsväg vidtagas åtgärder för att så långt det är möjligt bevaka såväl landskapets nationella som ekonomiska intressen.

Till skydd för landskapets nationella intressen i frågor av denna art tillkom vid revisionen av självstyrelselagen stadgandena om åländsk hembygdsrätt samt de därtill anknutna stadgandena om idkande av näring och förvärv av fastighet. Den närmare innebörden av

dessa stadganden i den mån de äro tillämpliga på gruvdrift i landskapet framgick redan i landskapsstyrelsens framställning Nr 23/1955. Det är givet, att landskapsstyrelsen i detta liksom i andra fall kommer att övervaka, att gruvdriften icke utan behörigt tillstånd idkas av person eller sammanslutning, som saknar rätt att idka näring i landskapet enligt § 3 i självstyrelselagen.

I landskapsstyrelsens ovan berörda framställning framlades jämväl landskapsstyrelsens synpunkter på äganderätten till de av inmutningen berörda vattenområdena. Landskapsstyrelsens åsikt är där hållen möjligast objektiv och stöder sig på landets främsta auktoriteter. Inom en snar framtid kommer landskapsstyrelsen likväl att ha anledning att rent subjektivt taga ställning till frågan om äganderätten till de av inmutningen berörda vattenområden och det är givet, att därvid varje möjlighet att tillvarata landskapets rätt bör beaktas. Då någon klar lagbestämmelse icke tillsvi- vidare reglerar äganderätten till territorialvattnet; anser sig landskapsstyrelsen icke kunna avstå från anspråk på vattenområdet.

Jordägarens rätt att delta i gruvdrift bör enligt gruvlagen göras gällande senast vid utmålet (§ 57). Deltagande kan ske till högst hälften i gruvdriften och jordägaren är berättigad att ställa

villkor för sitt deltagande. Yrkas icke för landskapets del rätt att delta i gruvdriften vid Nyhamn senast vid det snart stundande utmålet, har landskapet försuttit möjligheten hertill även om det framdeles måhända konstateras, att landskapet är ägare till territorialvattnet. I sistnämnda fall kan landskapet blott göra anspråk på skälig brytningsavgift.

Såsom ett resultat av de underhandlingar, som i Helsingfors ha förts mellan å ena sidan Landstingets talman och lantrådet och å andra sidan bergsrådet Berndt Grönblom har den sistnämnde till landskapsmyndigheterna översänt ett förslag till överenskommelse. Ehuru landskapsstyrelsen medger, att förslaget till vissa delar kan läggas till grund för närmare förhandlingar med bergsrådet Grönblom, kan förslaget som sådant icke omfattas av landskapsstyrelsen, då det jämväl innefattar förbindelse att åt vissa personer medgiva tillstånd att idka näring och förvärva fastighet i landskapet. Om sådana förmåner kan icke enligt lag avtalsvis överenskommas och det är jämväl rent tekniskt sett omöjligt för landskapsstyrelsen att genom ett sådant avtal binda landskapsstyrelsens handlingsfrihet i framtiden. Till den del förslaget innefattar utfästelser av privaträttslig art, såsom bildande av bo-

lag och reglerande av detta bolags handlingsfrihet, bör landskapsstyrelsen däremot kunna ikläda landskapet bestående förpliktelser.

Oberoende av om ett avtal med bergsrådet Grönblom och hans medintressenter kan fås till stånd i förhandlingsväg eller med stöd av gruvlagens stadganden, kommer ett sådant avtal att ha ekonomiska konsekvenser för landskapet, som landskapsstyrelsen icke anser sig ha behörighet att utan Landstingets medgivande åvälva landskapet. Ett deltagande i gruvföretaget medför skyldighet att deltaga i kostnaderna för undersökningen, som enligt uppgift sannolikt kommer att fortsätta ännu ett par år framåt. Jämväl bolagsbildning med intressenterna i inmutningen medför skyldighet till kapitalinsats. En eventuell process för att utreda landskapets rätt till territorialvattnet kommer också att medföra avsevärda kostnader. I samtliga fall kommer alltså landskapsstyrelsens åtgärder att binda landskapet vid utgifter och begränsa Landstingets handlingsfrihet vid behandlingen av budgeten under en tidsrymd, som är svår att överblicka. Enligt landskapsstyrelsens åsikt bör dessa utgifter belasta landskapets enskilda medel.

För bedömande av de ekonomiska konsekvenserna är det nödvändigt att de framtida åtgärderna planeras så detaljerat som det för när-

varande är möjligt. Landskapsstyrelsen får därför förelägga Landstinget följande förslag.

1) Förhandlingarna med bergsrådet Grönblom fortsätts i avsikt att bilda ett gemensamt bolag, där landskapet har en tillsvidare nominell andel och i vars bolagsordning intagas stadganden beträffande den vid gruvdriften använda arbetskraften, som garanterar företräde för åländsk och därefter svenskspråkig arbetskraft. Åt ett sådant bolag skulle givetvis tillstånd att idka näring i landskapet beviljas, då landskapet ingår som delägare däri. Likväl borde vid utmålet göras anspråk på att landskapet skall vara berättigat att såsom ägare till territorialvattnet ingå som delägare i gruvan till viss del, förslagsvis hälften. Ifall det skulle konstateras, att landskapet faktiskt är berättigat till jordägares andel i gruvan, skulle den tidigare nominella andelen sedermera utbytas mot den andel, vartill jordägare enligt gruvlagen är berättigad.

2) Om en uppgörelse i godo med bergsrådet Grönblom icke kommer till stånd, bör landskapsstyrelsen vid beviljande av näringstillstånd ställa möjligast betryggande villkor för att ett hot mot landskapets nationella ställning icke skall kunna uppkomma genom

gruvdriften samt hävda landskapets rätt att som ägare till territorialvattnet deltaga i gruvdriften. I detta fall skulle ett omfattande av landskapsstyrelsens förslag innefatta jämväl berättigande att använda allalagliga medel att klarlägga de tvistiga rättsfrågorna genom att anlita sakkunniga och driva tvistefrågorna till sista instans.

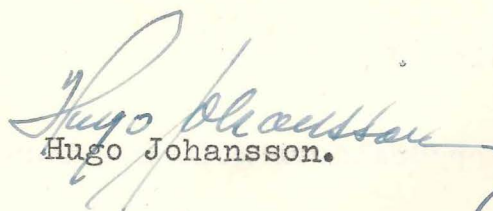
På grund av det ovanstående får landskapsstyrelsen härmed vördsamt anhålla om

att Landstinget ville berättiga landskapsstyrelsen att underhandla med bergsrådet Berndt Grönblom i avsikt att bilda ett gemensamt bolag för idkande av gruvdrift vid Nyhamn enligt ovan nämnda riktlinjer.

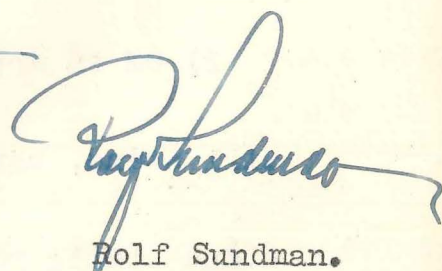
Mariehamn, den 14 oktober 1955.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Landskapssekreterare

Rolf Sundman.

N 12/1955.

LAGUTSKOTTETS betänkande N 12/1955 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag om deltagande i undersökningen och gruvdriften vid Nyhamn.

Förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, har utskottet behandlat och får för landstinget vördsammast framhålla följande:

Av framställningen framgår, att landskapsstyrelsen har för avsikt att under alla förhållanden bevaka landskapets rätt. Detta konstaterar utskottet med tillfredsställelse. Utskottet har likväl inga möjligheter att i dagens läge överblicka alla de ekonomiska konsekvenser ifrågavarande gruvdrift kan medföra och vill fördenskull icke framställa direkt förslag beträffande den linje, som landskapsstyrelsen skall följa. I den mån landskapsstyrelsens åtgärder komma att medföra utgifter för landskapet, är landstinget framdeles i tillfälle att besluta härom.

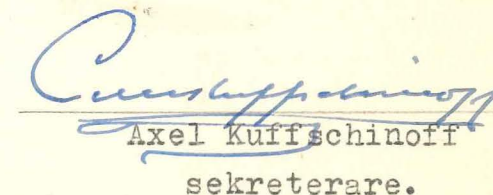
Enär utskottet i stort sett omfattar landskapsstyrelsens framställning föreslår utskottet,

att landstinget ville berättiga landskapsstyrelsen att efter underhandlingar med bergsrådet Grönblom träffa avtal om idkande av gruvdrift vid Nyhamn.

Mariehamn den 15 oktober 1955.

På lagutskottets vägnar:

Jan Erik Eriksson
ordförande.

Axel Kuffschinoff
sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson, ordförande, Nils Dahlman, Paul Påvals, Aug. Johansson, Helge Klingberg.